

COLLABORATING WITH PARENTS TO DEVELOP COHERENT SPEECH FOR 5-6-year-old PRESCHOOL CHILDREN THROUGH STORYTELLING ACTIVITIES IN FAMILY

Truong Thi Thuy Anh

TNU - University of Education

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 02/4/2023	Coherent speech is a complex speech activity that is important for the development of young children. Coherent speech not only helps children establish relationships with people around, determine and adjust behavioral standards in society, but also is a prerequisite for the development of children's personality. Because achieving a high level of coherent speech will help children have many opportunities in school and life, developing coherent speech is considered a core task of preschool language development. This study was conducted to provide orientations in building a cooperative relationship between preschool teachers and children's parents, which helps preschool 5-6 years old children have the opportunities to reinforce and develop coherent speech through storytelling activities at home. Theoretical research is the main method that is used in the article. This method allows to synthesize scientific articles and works related to coherent speech and coherent speech development, and present the core issues that involve coordination between the preschool teacher and the child's parents. The research results of the article can become useful suggestions to help preschool teachers improve and enhance the quality of cooperation with parents in child care and education; especially, helping the language development process for preschool children achieve sustainable efficiency.
Revised: 18/4/2023	
Published: 18/4/2023	
KEYWORDS	
Coherent speech	
Development of coherent speech	
Teacher-parent cooperation	
5-6-year-old preschool children	
Storytelling activities	

PHỐI HỢP VỚI PHỤ HUYNH NHẪM PHÁT TRIỂN LỜI NÓI MẠCH LẠC CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI QUA HOẠT ĐỘNG KỂ CHUYỆN Ở GIA ĐÌNH

Trương Thị Thùy Anh

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 02/4/2023	Lời nói mạch lạc là một hoạt động lời nói phức tạp, có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển của trẻ nhỏ. Lời nói mạch lạc không chỉ giúp trẻ thiết lập mối quan hệ với mọi người xung quanh, xác định và điều chỉnh các chuẩn mực ứng xử trong xã hội mà còn là điều kiện tiên quyết cho sự phát triển nhân cách của trẻ. Vì việc đạt được lời nói mạch lạc ở mức cao sẽ giúp trẻ có nhiều cơ hội trong học tập và cuộc sống nên phát triển lời nói mạch lạc được coi là nhiệm vụ cốt lõi của quá trình phát triển ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo. Nghiên cứu này được thực hiện nhằm đưa ra những định hướng trong việc xây dựng mối quan hệ hợp tác giữa giáo viên mầm non với phụ huynh nhằm giúp trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có cơ hội củng cố và phát triển lời nói mạch lạc thông qua các hoạt động kể chuyện tại gia đình. Phương pháp chủ đạo được sử dụng trong bài viết là phương pháp nghiên cứu lí thuyết. Phương pháp này được dùng để tổng hợp các bài báo, công trình khoa học có liên quan đến vấn đề lời nói mạch lạc và phát triển ời nói mạch lạc, đồng thời đưa ra những vấn đề cốt lõi liên quan đến việc phối hợp giữa giáo viên mầm non và cha mẹ của trẻ. Các kết quả nghiên cứu của bài báo có thể trở thành những gợi ý hữu ích giúp giáo viên mầm non cải thiện, nâng cao chất lượng hợp tác với phụ huynh trong công tác chăm sóc và giáo dục trẻ; đặc biệt, giúp quá trình phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non đạt hiệu quả bền vững.
Ngày hoàn thiện: 18/4/2023	
Ngày đăng: 18/4/2023	
TỪ KHÓA	
Lời nói mạch lạc	
Phát triển lời nói mạch lạc	
Phối hợp với phụ huynh	
Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi	
Hoạt động kể chuyện	

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.7658>

Email: anhttt@tnue.edu.vn

1. Mở đầu

Lời nói mạch lạc (LNML) là một dạng lời nói đặc biệt. Tính mạch lạc của lời nói không phải là một đặc tính ngẫu nhiên mà là kết quả của quá trình phát triển nhận thức và rèn luyện ngôn ngữ nói. Vì LNML có mối liên hệ chặt chẽ với các chức năng tâm lý bậc cao nên việc thực hiện các biện pháp phát triển LNML sẽ mang lại tác động tích cực tới sự phát triển của trẻ. LNML không chỉ giúp trẻ thỏa mãn nhu cầu giao tiếp [1], xác định các chuẩn mực ứng xử mà còn đóng vai trò là điều kiện quyết định cho sự phát triển nhân cách. Ngoài ra, vì ngôn ngữ là yếu tố liên quan đến tất cả các quá trình tâm lý, là thành tố quan trọng nhất về mặt nội dung và cấu trúc tâm lý người, đặc biệt là của các quá trình nhận thức nên phát triển LNML góp phần phát triển tư duy và nhận thức của trẻ [2]. Không chỉ vậy, việc sở hữu các kỹ năng LNML ở mức cao còn góp phần điều chỉnh hành vi của trẻ, góp phần giảm thiểu các hành vi có vấn đề, tạo cơ hội để trẻ tham gia vào các hành vi học tập thích ứng [3]. Khi không có nền tảng ngôn ngữ tốt, trẻ có thể gặp khó khăn trong học tập, không tìm được từ thích hợp để diễn đạt suy nghĩ thành lời nói, hoặc khó lĩnh hội các khái niệm khoa học. Vì thế, sự phát triển LNML còn được coi là chỉ số cơ bản để đánh giá sự sẵn sàng của trẻ khi tham gia vào các cấp học cao hơn [4].

Thực tế cho thấy, mức độ phát triển LNML của trẻ và quá trình giáo dục LNML cho trẻ chịu sự chi phối của nhiều yếu tố khác nhau. Trước hết, đặc điểm cá nhân của trẻ được xem là một trong những yếu tố có ảnh hưởng rõ rệt. Xét ở góc độ giải phẫu sinh lý, bộ não, cơ quan thính giác và cơ quan phát âm là những cơ quan có ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng lời nói, đặc biệt là LNML. Nếu những vùng này gặp tổn thương sẽ khiến các cá nhân gặp khó khăn trong việc diễn đạt ý nghĩ bằng lời nói; không hoặc kém hiểu lời nói, lời nói phát ra không đúng ngữ pháp, không rõ ràng [5]; khả năng lặp lại kém, gặp khó khăn khi nói các câu có chứa đại từ, các từ có chức năng ngữ pháp, cũng như các từ đa âm tiết [6]. Từ góc độ tâm lý học, sự khác biệt về các đặc điểm tâm lý như quá trình nhận thức, tư duy, chú ý, nền tảng ngôn ngữ,... có những tác động không nhỏ tới mức độ phát triển LNML của trẻ mẫu giáo. Ngoài đặc điểm cá nhân, sự tác động của môi trường gia đình đến khả năng ngôn ngữ, LNML của trẻ là điều không thể phủ nhận. Thực tế cho thấy, ảnh hưởng của gia đình đến đặc điểm ngôn ngữ, lời nói của mỗi cá nhân diễn ra khá phức tạp bởi nó bao gồm các biến số có liên quan lẫn nhau về mặt xã hội, nhân khẩu học và văn hóa. Trong đó, tình trạng kinh tế xã hội (SES) ở mỗi gia đình tạo ra sự khác biệt về niềm tin, thái độ, động cơ và hành vi của cha mẹ đối với con cái [7]. Sự ảnh hưởng này không chỉ được biểu hiện ở phương diện hình thức như số lượng từ vựng, cấu trúc câu mà còn được biểu hiện ở các kỹ năng khác như: nhận thức âm vị học, tốc độ xử lý ngôn ngữ, tính mạch lạc của chủ đề, tính độc lập của lời nói với bối cảnh phi ngôn ngữ, tạo lập diễn ngôn liên quan đến giải thích, kể lại câu chuyện hoặc đưa ra sự tường thuật [8]. Sự khác biệt về mức độ LNML của trẻ có thể là kết quả của những yếu tố ít tương đồng từ cha mẹ, như: trình độ học vấn, mức độ kỳ vọng và phong cách nuôi dạy trẻ, định kiến giới,... Sự nhận thức đúng đắn của cha mẹ sẽ giúp trẻ có cơ hội tích lũy và học hỏi các kỹ năng ngôn ngữ ở mức độ cao hơn, bao gồm sự gia tăng từ vựng, khả năng kết hợp từ, khả năng tạo câu và tạo lập văn bản lời nói. Bên cạnh việc thường xuyên sử dụng kiểu lời nói phức tạp nhằm giúp trẻ được hưởng lợi nhiều hơn nhờ quá trình bắt chước và tái tạo [9], việc cha mẹ thường xuyên trò chuyện, giao tiếp có mục đích với trẻ sẽ tạo ra môi trường lời nói giúp trẻ có phản ứng nhanh hơn, nghe được tốt hơn, tích lũy được vốn từ vựng phong phú, biết được nhiều cấu trúc cú pháp hơn và do đó, trẻ sẽ tiếp thu ngôn ngữ nhanh hơn [10], [11].

Từ những luận điểm trên, có thể thấy, nếu giáo viên (GV) mầm non xây dựng được mối liên hệ với gia đình để phụ huynh có thể thay đổi nhận thức, thái độ đối với vấn đề phát triển LNML và tạo điều kiện để trẻ có nhiều cơ hội kể chuyện tại gia đình thì có thể góp phần nâng cao hiệu quả của quá trình giáo dục LNML cho trẻ. Vì vậy, với bài báo này, chúng tôi sẽ đưa ra những gợi ý dẫn trong việc phối hợp giữa GV với phụ huynh nhằm củng cố và phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện tại gia đình.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để làm sáng tỏ vấn đề nghiên cứu, bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu lí thuyết. Cụ thể, phương pháp phân tích, tổng hợp và phương pháp hệ thống hóa, khái quát hóa được sử dụng để sưu tầm, phân tích, nghiên cứu các công trình khoa học, khung lí luận có liên quan đến khái niệm LNML, phát triển LNML cũng như vai trò và các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển LNML của trẻ nhỏ. Trên cơ sở đó, nghiên cứu chỉ ra những nguyên tắc được xem là cốt lõi của vấn đề phối hợp giữa GV mầm non và phụ huynh của trẻ, cũng như đưa ra những định hướng giúp GV có thể dễ dàng xây dựng kế hoạch và quy trình phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện tại gia đình.

3. Nội dung nghiên cứu

3.1. Một số khái niệm công cụ

Theo tác giả Đinh Hồng Thái, LNML là vấn đề của ngữ pháp văn bản, hoàn toàn không phải của ngữ âm học, từ vựng học hay cú pháp học [12]. Theo đó, tác giả tán thành và trích dẫn định nghĩa về LNML của Sokhin: *“Lời nói mạch lạc được hiểu là sự diễn đạt mở rộng một nội dung xác định, được thực hiện một cách logic, tuần tự, chính xác, đúng ngữ pháp và có tính biểu cảm”* [12]. Theo tác giả Cao Thị Hồng Nhung, *“Lời nói mạch lạc là sản phẩm của hoạt động nói năng, người nói diễn đạt rõ ràng, lưu loát một nội dung/chủ đề nhất định, trong đó có sự kết nối hợp lí về ý nghĩ, cảm xúc, phương thức liên kết câu và bố cục để đạt được sự thông hiểu của người nghe”* [13]. Tác giả nhấn mạnh đến sự thống nhất chặt chẽ giữa nội dung và hình thức; giữa nội hàm của lời nói với suy nghĩ của người nói. Từ các quan điểm trên, trong phạm vi nghiên cứu này, chúng tôi cho rằng, LNML là sản phẩm ngôn ngữ, được hình thành dựa trên việc người nói sử dụng các kĩ năng ngôn ngữ của bản thân để trình bày những suy nghĩ, tâm tư, tình cảm một cách trôi chảy, độc lập, có chủ đề rõ ràng, có bố cục đầy đủ, có sự liên kết về hình thức nhằm giúp người nghe hiểu những gì mà người nói muốn truyền đạt.

Phát triển là một quy luật tất yếu của sự vật nên ngôn ngữ và lời nói cũng không là trường hợp ngoại lệ. Ở bình diện ngôn ngữ, sự phát triển đồng nghĩa với quá trình củng cố những cái cũ, làm nảy sinh, xuất hiện những cái mới, cái tốt hơn nhằm giúp cho chất lượng ngôn ngữ, lời nói ngày càng hoàn thiện. Theo tác giả Cao Thị Hồng Nhung, *“Phát triển LNML [...] là quá trình tác động sự phạm của nhà giáo dục bằng các biện pháp, phương pháp, hình thức giáo dục phù hợp nhằm giúp trẻ có khả năng diễn đạt bằng lời nói rõ ràng, lưu loát, có sự kết nối hợp lí về ý nghĩ, cảm xúc hay một nội dung/chủ đề nhất định để đạt được sự thông hiểu của người nghe”* [14]. Từ quan điểm này, chúng tôi cho rằng, phát triển LNML là quá trình tác động sự phạm có mục đích, có kế hoạch của nhà giáo dục đến trẻ nhằm làm biến đổi lời nói của trẻ theo chiều hướng ngày càng tốt hơn, hoàn thiện hơn; giúp trẻ có thể chủ động sử dụng các kĩ năng ngôn ngữ của bản thân để trình bày những suy nghĩ, tâm tư, tình cảm một cách trôi chảy, độc lập, có chủ đề rõ ràng, có bố cục đầy đủ, có sự liên kết về hình thức nhằm giúp người nghe hiểu những gì mà trẻ muốn truyền đạt.

Kể chuyện là một hoạt động phổ biến ở mọi nền văn hóa. Theo H. J. Birx, *“Kể chuyện là hành động quan trọng về mặt văn hóa để trình bày một sự kiện hoặc chuỗi sự kiện có thật hoặc hư cấu thông qua một số hình thức giao tiếp bằng miệng, bằng văn bản hoặc bằng hình ảnh cho/tới người nghe có mặt hoặc không có mặt tại thời điểm trình bày”* [15]. Theo tác giả Hà Nguyễn Kim Giang *“Kể chuyện là một hoạt động nghệ thuật, nhằm truyền đạt những sự kiện, hành động, xung đột của câu chuyện được chứng kiến cho người khác”* [16]. Như vậy, từ những quan điểm trên có thể thấy, kể chuyện là sự diễn giải bằng miệng một chuỗi các sự kiện liên quan đến một hoặc một số nhân vật theo trình tự, có đầu có cuối. Trong quá trình kể chuyện, có thể kết hợp lời nói với các yếu tố phi ngôn ngữ để giúp lời kể hay hơn. Kể chuyện không chỉ có chức năng thông tin, giải trí, thẩm mỹ mà nó còn góp phần rèn luyện sâu sắc tư duy và chạm đến cảm xúc của cả người kể lẫn người nghe. Đặc biệt, đối với trẻ nhỏ, kể chuyện mang lại những ảnh hưởng tích cực cho sự phát triển ngôn ngữ cũng như lời nói.

3.2. Phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển lời nói mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình

3.2.1. Mục đích, ý nghĩa của việc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình

** Mục đích của việc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình*

Phụ huynh và GV mầm non tuy là những người gần gũi với trẻ nhưng lại có vai trò khác nhau liên quan đến tương tác với trẻ; theo đó, sự hiểu biết cũng như kì vọng của phụ huynh đối với trẻ sẽ khác so với GV mầm non. Việc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình hướng tới những mục đích cơ bản sau: (i) Cung cấp cho phụ huynh những tài liệu, thông tin cần thiết về hoạt động kể chuyện, LNML, vai trò của LNML đối với sự phát triển của trẻ; (ii) Khuyến khích phụ huynh cùng tham gia vào quá trình rèn luyện và phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện trong nhiều tình huống, bối cảnh khác nhau tại gia đình.

** Ý nghĩa của việc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình*

Vì ngôn ngữ, lời nói là sản phẩm của các tương tác xã hội nên không thể tách nhiệm vụ phát triển LNML khỏi phạm vi gia đình và xã hội. Nếu ở môi trường lớp học trẻ được giáo dục LNML một cách có hệ thống, dựa trên các điều kiện sư phạm nghiêm ngặt thì ngoài phạm vi lớp học, trẻ cần có môi trường để thực hành. Do đó, sự phối hợp giữa GV mầm non và phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện có ý nghĩa quan trọng trong việc góp phần mở rộng môi trường ngôn ngữ, giúp trẻ có nhiều cơ hội để rèn luyện, thực hành và phát triển LNML. Bên cạnh đó, sự phối hợp chặt chẽ giữa GV mầm non và phụ huynh cũng sẽ góp phần thay đổi quan điểm, nhận thức của phụ huynh về vai trò, trách nhiệm của gia đình trong giáo dục trẻ nói chung, giáo dục LNML nói riêng. Trên cơ sở đó, ngôn ngữ và LNML của trẻ sẽ ngày càng phát triển và hoàn thiện.

3.2.2. Nguyên tắc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình

Vai trò của gia đình liên quan đến giáo dục trẻ thường có sự khác biệt so với trường mầm non. Do đó, khi phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình, GV cần dựa trên một số nguyên tắc:

(i) *Tôn trọng phụ huynh*: Trong mỗi quan hệ với GV, phụ huynh chủ yếu mong muốn được lắng nghe và tôn trọng. Vì thế, ở một giới hạn nhất định, GV cần tôn trọng sự lựa chọn, quyết định, cũng như các đặc điểm có liên quan đến văn hóa, bản sắc, ngôn ngữ, thể giới quan, giá trị, niềm tin, thái độ, thói quen của phụ huynh.

(ii) *Tập trung vào trẻ*: Nội dung các cuộc trao đổi giữa GV và phụ huynh cần hướng đến mục tiêu phát triển ngôn ngữ nói chung, LNML nói riêng. Từ đó, phụ huynh và GV có thể thảo luận và đưa ra các giải pháp để cải thiện LNML cho trẻ liên quan đến hoạt động kể chuyện tại gia đình.

(iii) *Rõ ràng, cụ thể*: GV cần đưa ra hướng dẫn rõ ràng, chi tiết để phụ huynh có thể dễ dàng tổ chức hoạt động kể chuyện cho trẻ tại gia đình, góp phần làm giảm những trở ngại tiềm ẩn liên quan đến sự khác biệt giữa nhà trường và gia đình trong quá trình phát triển LNML cho trẻ.

(iv) *Mang tính xây dựng*: Các cuộc trao đổi, giao tiếp giữa GV và phụ huynh nên được tiến hành dựa trên tính tích cực, nội dung hướng vào mục tiêu cải thiện sự phát triển LNML của trẻ. Điều này vừa giúp GV và phụ huynh hiểu nhau hơn, vừa có hiệu quả trong việc phát triển LNML cho trẻ ở trường và gia đình.

(v) *Thường xuyên, liên tục*: Nguyên tắc này nhấn mạnh đến tính dài hạn trong việc liên lạc và trao đổi thông tin giữa GV và phụ huynh. Để đạt hiệu quả cao, vấn đề phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện cần được tiến hành thường xuyên, liên tục và thống nhất ở cả gia đình và nhà trường.

3.2.3. Nội dung và các bước tiến hành phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện ở gia đình

3.2.3.1. Nội dung

Kết nối giữa nhà trường với phụ huynh là một trong những yếu tố quan trọng để quá trình giáo dục đạt hiệu quả. Để tiến hành biện pháp phối hợp với gia đình trong phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện đạt kết quả tốt, GV cần thực hiện một số nội dung trọng tâm:

- Xây dựng kế hoạch phối hợp với phụ huynh một cách cụ thể, rõ ràng dựa trên mục tiêu phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện tại gia đình;
- Thực hiện kế hoạch đã xây dựng một cách thường xuyên, liên tục và có hiệu quả thông qua nhiều hình thức khác nhau.

3.2.3.2. Các bước tiến hành

a) *Xây dựng kế hoạch phối hợp với phụ huynh một cách cụ thể, rõ ràng dựa trên mục tiêu phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện tại gia đình*

Việc xây dựng kế hoạch phối hợp, trao đổi với phụ huynh cần được tiến hành từ đầu năm học. Khi xây dựng kế hoạch, GV cần căn cứ trên thực tế mức độ phát triển LNML của trẻ, cũng như xác định mục tiêu, nội dung, hình thức trao đổi, phối hợp với phụ huynh. Các bước xây dựng kế hoạch gồm:

❖ *Bước 1: Xác định mục tiêu của việc phối hợp với phụ huynh*

Để việc phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện có hiệu quả, GV cần xác định rõ các mục tiêu để có thể lựa chọn tài liệu, hình thức tổ chức sao cho phù hợp. Có thể kể đến một số mục tiêu như: nâng cao nhận thức, trách nhiệm của phụ huynh trong giáo dục LNML; tạo mối quan hệ hợp tác, chia sẻ giữa gia đình và nhà trường trong phát triển ngôn ngữ, lời nói cho trẻ; khuyến khích phụ huynh tham gia việc phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện.

❖ *Bước 2: Lựa chọn tài liệu cần thiết để cung cấp, trao đổi với phụ huynh*

Để việc phối hợp với phụ huynh trong phát triển LNML đạt hiệu quả cao, GV cần lên kế hoạch lựa chọn những tài liệu phù hợp, cần thiết để cung cấp, trao đổi cho phụ huynh. Một số nhóm tài liệu mà GV có thể lựa chọn: Tài liệu về LNML và vai trò của LNML đối với sự phát triển của trẻ; Tài liệu hướng dẫn phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện; Tài liệu hướng dẫn cách đánh giá mức độ phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện,... Do có sự khác biệt trong phong cách sống của gia đình nên khi lựa chọn tài liệu để cung cấp, hướng dẫn cho phụ huynh, GV cần dựa trên tính phù hợp, khoa học, dễ hiểu, dễ vận dụng.

❖ *Bước 3: Dự kiến các hình thức tiến hành*

Căn cứ vào điều kiện, tình hình thực tiễn, GV có thể tổ chức gặp mặt trao đổi trực tiếp hoặc tổ chức các hoạt động trao đổi, gửi tài liệu gián tiếp tới phụ huynh. Từ hình thức này, GV sẽ dự kiến thời gian và địa điểm sao cho phù hợp.

b) *Thực hiện kế hoạch đã xây dựng thường xuyên, liên tục và có hiệu quả thông qua nhiều hình thức khác nhau*

❖ **Thứ nhất**, *tổ chức trao đổi hoặc cung cấp tài liệu để giúp phụ huynh hiểu, tạo điều kiện cho trẻ phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện tại gia đình*

Việc phối hợp, trao đổi và cung cấp thông tin cho phụ huynh có thể được tiến hành bằng nhiều cách thức khác nhau. Trong quá trình thực hiện, GV cần linh hoạt dựa trên điều kiện thực tế của trường mầm non cũng như đặc điểm và điều kiện gia đình của trẻ để việc phối hợp diễn ra có hiệu quả.

(i) *Trao đổi trực tiếp*

GV có thể tận dụng thời gian phụ huynh đến đón trẻ để trò chuyện, trao đổi về ưu điểm và hạn chế trong ngôn ngữ, lời nói của trẻ; gợi ý cho họ những biện pháp kể chuyện có thể sử dụng ở nhà nhằm giúp trẻ phát triển LNML. Cách thức này phù hợp với trao đổi cá nhân về những trẻ đặc thù, cần có sự quan tâm, sát sao thường xuyên. Với hình thức này, GV cũng có thể khai thác

các thông tin về trẻ có liên quan đến các hoạt động ngôn ngữ tại gia đình (Anh/chị có thường kể chuyện cho con nghe không? Trẻ có hợp tác khi anh/chị kể chuyện không?...). Ưu thế của hình thức này là GV có thể liên lạc ngay với phụ huynh sau khi đã xác định được vấn đề, từ đó đưa ra các giải pháp nhằm can thiệp một cách kịp thời.

(ii) Trao đổi gián tiếp

Hình thức trao đổi gián tiếp có nhiều ưu thế trong việc giúp GV và phụ huynh tiết kiệm thời gian đi lại. Tuy nhiên, GV cần đầu tư công sức và dành nhiều thời gian hơn cho việc chuẩn bị tài liệu để gửi tới phụ huynh. Các bước GV cần thực hiện để có thể trao đổi bằng hình thức gián tiếp với phụ huynh đạt hiệu quả:

- Bước 1. Thiết lập các kênh liên lạc với phụ huynh

GV có thể thu thập các thông tin để liên lạc với phụ huynh trong buổi họp đầu năm học, chẳng hạn: số điện thoại, địa chỉ email,... hoặc lập một hòm thư riêng của lớp, sau đó thông báo đến phụ huynh để họ biết cách truy cập; hoặc tạo các nhóm chung trên nền tảng mạng xã hội (zalo, facebook,...) để thuận tiện cho việc liên lạc.

- Bước 2. Xác định mục đích của hoạt động tư vấn, trao đổi

GV cần xác định mục đích để có sự chuẩn bị trước về tài liệu sao cho phù hợp.

- Bước 3. Lựa chọn và biên soạn tài liệu, chuẩn bị vấn đề

GV cần lựa chọn những tài liệu phù hợp, có giá trị trong việc giúp phụ huynh thay đổi nhận thức, hành vi với việc tạo cơ hội cho trẻ kể chuyện tại gia đình nhằm rèn luyện, củng cố và phát triển LNML. Nội dung của tài liệu cần phù hợp với đặc điểm của phụ huynh, các thông tin cần ngắn gọn, rõ ràng, đúng trọng tâm; được thể hiện bằng ngôn ngữ thông dụng, dễ hiểu; có thể sử dụng hình ảnh minh họa để giúp tài liệu trở nên phong phú, thu hút được sự chú ý của phụ huynh.

- Bước 4. Gửi tài liệu hướng dẫn, các vấn đề cần trao đổi đến phụ huynh

Có nhiều cách mà GV có thể sử dụng để gửi tài liệu và các vấn đề cần hướng dẫn đến cho phụ huynh của trẻ, như:

+ Gửi tài liệu qua hòm thư điện tử: Hòm thư điện tử (email) cho phép những thông tin mà GV gửi tới phụ huynh cá nhân hóa hơn, tức thời hơn, đáng tin cậy và riêng tư hơn. GV có thể sử dụng hình thức này để gửi tài liệu, hướng dẫn, thông báo chi tiết đồng thời cho nhiều phụ huynh hoặc gửi cho một số phụ huynh. Để việc trao đổi thông tin diễn ra hiệu quả, GV nên giải thích cho phụ huynh biết khung thời gian cho phản hồi và loại thông tin nào phù hợp (hoặc không phù hợp) để truyền đạt trong email.

+ Gọi điện thoại cho phụ huynh: Để buổi trao đổi qua điện thoại đạt hiệu quả cao, GV cần chuẩn bị các nội dung cụ thể, như: giới thiệu bản thân; nêu rõ mục đích của cuộc điện thoại; thông báo ngắn gọn cho phụ huynh về tình hình, đặc điểm ngôn ngữ, lời nói của trẻ; đề xuất một số ý kiến/yêu cầu hỗ trợ từ phụ huynh trong việc tạo cơ hội cho trẻ kể chuyện tại gia đình. Việc trao đổi cần ngắn gọn, đúng trọng tâm.

+ Gửi thông tin qua facebook, zalo: Với hình thức này, GV có thể chia sẻ các tài liệu, các đường link, các video, podcast hoặc bản ghi âm lời kể của trẻ để phụ huynh có thể học hỏi trong việc tạo cơ hội cho trẻ kể chuyện dưới nhiều hình thức khác nhau tại gia đình. Tuy nhiên, việc tạo lập một tài khoản có liên kết với tài khoản của phụ huynh có thể trở thành thách thức với một số GV.

+ Xây dựng “Góc cha mẹ”: Việc xây dựng khu vực này sẽ giúp phụ huynh biết các nội dung thuộc chương trình học của trẻ, kế hoạch tuần, tháng, chế độ chăm sóc và những thông tin cần thiết khác, đồng thời tuyên truyền giúp phụ huynh hiểu hơn về LNML và phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện. “Góc cha mẹ” nên được bố trí ở bên ngoài lớp, nơi có không gian đủ rộng để phụ huynh có thể quan sát dễ dàng. Về hình thức, góc này nên được thiết kế, trang trí đẹp mắt. Tên góc/bảng nên đặt ở vị trí phù hợp. GV có thể sử dụng một số sản phẩm do trẻ tạo ra để trang trí. Tuy nhiên, chỉ trang trí ở mức vừa phải để tránh phân tán sự chú ý của phụ huynh khỏi những nội dung trọng tâm. Về nội dung, GV cần chọn lọc những vấn đề trọng tâm, cốt lõi để giúp phụ huynh có thể tiếp nhận một cách nhanh chóng, chính xác. Các nội dung có thể được sắp xếp theo trình tự, giai đoạn hoặc được thể hiện theo kế hoạch tuần, tháng để phụ huynh có thể phối hợp với GV nhằm giúp trẻ phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện tại gia đình hiệu quả.

❖ **Thứ hai, khuyến khích phụ huynh tham gia cùng trẻ trong hoạt động kể chuyện ở gia đình**

Việc khuyến khích phụ huynh tham gia vào thực hiện nhiệm vụ phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện ở gia đình sẽ giúp mở rộng môi trường ngôn ngữ, mang đến cho trẻ các trải nghiệm tích cực và đạt kết quả tốt hơn. Bên cạnh đó, khi tham gia vào hoạt động kể chuyện cùng trẻ, phụ huynh có cơ hội hiểu rõ hơn về năng lực của trẻ, từ đó có thể hình thành động lực để giúp trẻ cải thiện các kỹ năng ngôn ngữ, phát triển LNML. Để khuyến khích phụ huynh tham gia cùng trẻ vào việc phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện ở gia đình, GV có thể tiến hành theo các bước:

- *Bước 1. Lập kế hoạch khuyến khích, hướng dẫn phụ huynh tham gia cùng trẻ trong hoạt động kể chuyện ở gia đình*

+ Xác định mục tiêu: Mục tiêu trọng tâm mà GV cần hướng tới là khuyến khích phụ huynh cùng tham gia với trẻ vào các hoạt động kể chuyện ở gia đình; từ đó giúp trẻ có nhiều cơ hội hơn để rèn luyện và phát triển LNML.

+ Dự kiến các hoạt động: Một trong những điều kiện tiên quyết để giúp ngôn ngữ, lời nói của trẻ được phát triển là cần có môi trường để luyện tập. Vì thế, GV cần hướng dẫn cho phụ huynh tạo ra các tình huống để giúp trẻ luyện tập kể chuyện tại gia đình, như: kể lại truyện đã được nghe, kể về một ngày ở trường mầm non, mô tả một đồ chơi/con vật/đồ vật/nhân vật mà trẻ thích, mượn sách truyện và kể chuyện ở nhà, *tổ chức các cuộc thi kể chuyện có sự hỗ trợ của cha mẹ*,... Ngoài những định hướng trên, GV có thể thiết kế những hoạt động khác nhưng cần đảm bảo mục tiêu trọng tâm là khuyến khích phụ huynh tham gia vào phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện.

- *Bước 2. Thực hiện kế hoạch khuyến khích, hướng dẫn phụ huynh tham gia cùng trẻ trong hoạt động kể chuyện ở gia đình*

Tùy từng điều kiện, bối cảnh gia đình cụ thể, phụ huynh sẽ có những cách hỗ trợ trẻ khác nhau. GV có thể đưa ra một số gợi ý về các hoạt động kể chuyện nhằm phát triển LNML mà phụ huynh có thể tham gia cùng trẻ:

+ Kể lại truyện: GV cung cấp cho phụ huynh tên truyện trẻ đã nghe, gợi ý cho họ một số kỹ thuật trò chuyện với trẻ. Sau đó phụ huynh khuyến khích tạo cơ hội cho trẻ kể lại câu chuyện đã được nghe trên lớp, trò chuyện với trẻ về nội dung, tiến trình truyện,...

+ Kể chuyện theo gợi ý: GV có thể hướng dẫn phụ huynh cách khai thác các chủ đề, đối tượng, sự kiện,... để phụ huynh cùng trẻ xây dựng dàn ý và kể chuyện.

Ví dụ: để phát triển lời nói/kể mạch lạc miêu tả, phụ huynh đưa ra/gợi ý một số đồ chơi, bức tranh, hoặc trang phục và khuyến khích trẻ kể chuyện. Đôi khi, phụ huynh có thể sử dụng những bức ảnh chụp của trẻ rồi sắp xếp theo một trật tự nhất định để tạo hứng thú và hình thành động lực kể chuyện ở trẻ.

+ Mượn sách truyện về nhà: GV khuyến khích phụ huynh cùng trẻ lựa chọn những cuốn sách truyện ở lớp hoặc trường để mang về nhà vào mỗi chiều thứ 6, sau đó phụ huynh sẽ kể/đọc cho trẻ nghe. Nhiệm vụ của trẻ khi quay trở lại trường vào tuần sau là kể lại cho GV và các bạn nghe câu chuyện đã được nghe một cách rõ ràng, mạch lạc.

+ Tổ chức các cuộc thi kể chuyện: GV có thể tổ chức các cuộc thi kể chuyện trực tiếp hoặc trực tuyến, trong đó mỗi trẻ sẽ chuẩn bị và kể một câu chuyện nhờ sự hướng dẫn của phụ huynh. GV sẽ đánh giá phần kể chuyện của trẻ dựa trên các tiêu chí nhất định. Trước khi tổ chức, GV cần gửi thông báo cũng như định hướng đánh giá LNML của trẻ qua hoạt động kể chuyện đến phụ huynh để họ hiểu mục đích của cuộc thi và hỗ trợ trẻ trong hoạt động kể chuyện được tốt.

+ Tổ chức hoạt động ngoại khóa, trải nghiệm có sự tham gia của phụ huynh: Khi tổ chức các hoạt động này, GV mời phụ huynh đến tham gia cùng trẻ và trong quá trình đó, phụ huynh có thể hướng dẫn trẻ cách quan sát, phân tích các sự kiện, hiện tượng và phối hợp với GV trong việc tổ chức cho trẻ kể chuyện trong hoặc sau hoạt động đó. Tại gia đình, phụ huynh có thể tận dụng các thế mạnh của công nghệ thông tin để giúp trẻ kể câu chuyện hứng thú hơn và hấp dẫn hơn.

Ví dụ: Sau khi đi tham quan vườn cam, GV có thể gợi ý để phụ huynh và trẻ có thể dựng một video (có hình ảnh, âm nhạc và lời kể) kể chuyện về quá trình hình thành và phát triển của cây/quả cam. Hoặc sau khi đi trải nghiệm ở làng gốm, GV phối hợp với phụ huynh để trẻ có thể mô tả lại một sản phẩm gốm mà trẻ thích,...

Để việc phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện tại gia đình có hiệu quả, phụ huynh và trẻ cần được đặt trong mối quan hệ tương tác hai chiều. Trước và sau khi kể, phụ huynh cần trò chuyện với trẻ nhằm khơi gợi hứng thú của trẻ, cũng như đánh giá khả năng hiểu của trẻ về nội dung, bố cục, chủ đề, tính logic và liên kết của câu chuyện. Bên cạnh đó, GV cũng cần hướng dẫn phụ huynh cách tạo động lực kể chuyện cho trẻ.

Bước 3. Đánh giá kết quả

Sau mỗi câu chuyện, GV cần hướng dẫn phụ huynh đánh giá kỹ năng kể chuyện của trẻ theo một số tiêu chí dựa trên các biểu hiện của LNML, như: chủ đề, tính logic về nội dung về hình thức, tính trôi chảy, tính độc lập,... Cuối mỗi hoạt động, GV cần có những đánh giá chung về kết quả đạt được của trẻ, cũng như gửi lời cảm ơn tới phụ huynh.

Có thể thấy, việc xây dựng kế hoạch phối hợp với phụ huynh nhằm phát triển LNML cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện tại gia đình là một quá trình chặt chẽ và gồm nhiều bước. GV tuy là người xây dựng và thực hiện kế hoạch nhưng trong thực tiễn, có thể nảy sinh những tình huống, những vấn đề mà GV có thể chưa tính đến. Vì vậy, trong quá trình tổ chức thực hiện kế hoạch đã xây dựng, GV cần linh hoạt sao cho phù hợp với điều kiện thực tiễn.

3.2.3.3. Điều kiện thực hiện

Để quá trình phối hợp với phụ huynh nhằm củng cố và phát triển lời nói mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động kể chuyện tại gia đình đạt hiệu quả cao, GV mầm non cần chú ý đến một số điều kiện sau:

** Đối với trường mầm non*

Cán bộ quản lý của trường tạo điều kiện thuận lợi cho GVMN thực hiện kế hoạch phối hợp với phụ huynh trong việc thiết kế, thực hiện kế hoạch; cũng như đánh giá kết quả thực hiện các biện pháp phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện cho trẻ.

** Đối với GV mầm non*

GV mầm non cần có kiến thức về LNML và phát triển LNML qua hoạt động kể chuyện, đồng thời cần biết cách huy động những điều kiện sẵn có về cơ sở vật chất, phương tiện dạy học của nhà trường, lớp học. Để quá trình phối hợp đạt hiệu quả cao, GV cũng cần có sự am hiểu về đặc điểm gia đình của trẻ (nghề nghiệp, trình độ và vị trí của phụ huynh trong xã hội; phong tục, tập quán và lối sống gia đình; mức sống và cơ cấu gia đình; sự kì vọng đối với trẻ...). GV có thể tìm hiểu những thông tin này bằng cách: trao đổi, trò chuyện, nghiên cứu hồ sơ, đến thăm gia đình. Ngoài ra, GV cũng cần có kỹ năng trao đổi, giao tiếp với phụ huynh. GV cần biết cách duy trì giao tiếp hai chiều, biết cách cung cấp thông tin và lắng nghe tích cực từ phía phụ huynh. Trong giao tiếp, GV cũng cần thể hiện thái độ thân thiện và chân thành, nhạy cảm và khéo léo, cũng như sử dụng đa dạng các hình thức giao tiếp.

** Đối với phụ huynh*

Phụ huynh cần có nhận thức đúng đắn về vai trò và tầm quan trọng của LNML đối với sự phát triển của trẻ nói chung; cũng như có tinh thần hợp tác, sáng tạo trong việc xây dựng môi trường gia đình nhằm giúp trẻ được kể chuyện và rèn luyện, phát triển LNML. Bên cạnh đó, phụ huynh cũng cần chủ động, tích cực phối hợp với GV, với trường mầm non nhằm thống nhất và xây dựng các mục tiêu, nội dung và các biện pháp phát triển LNML cho trẻ qua hoạt động kể chuyện.

4. Kết luận

LNML có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển của trẻ. Việc hình thành các kỹ năng LNML mang đến cho trẻ nền tảng vững chắc để phát triển toàn diện. Vì LNML là một hình thức đặc thù của ngôn ngữ nên LNML cũng hình thành, phát triển trong môi trường giao tiếp và thông qua luyện tập. Vì vậy, để việc phát triển LNML cho trẻ diễn ra hiệu quả, cần phải tạo được môi trường cho trẻ tập luyện và củng cố bên ngoài phạm vi trường học. Ở bình diện này, mối quan hệ tích cực, gắn kết, bình đẳng giữa GV và phụ huynh có thể coi là cầu nối gắn kết, xóa bỏ ranh giới giữa hai môi trường học tập chủ đạo của trẻ. Việc phối hợp giữa nhà trường, GV và phụ huynh

không chỉ giúp quá trình giáo dục LNML trở nên thống nhất, đồng bộ mà còn giải quyết những thách thức tiềm ẩn từ sự khác biệt của hai môi trường. Điều này sẽ góp phần nâng cao hiệu quả của hoạt động chăm sóc và giáo dục trẻ; đồng thời giúp quá trình phát triển LNML cho trẻ đạt hiệu quả bền vững. Mặc dù vậy, sự phối hợp giữa GV và phụ huynh có thể gặp phải một số rào cản vì trong bối cảnh hiện nay, đa số phụ huynh thường quá bận rộn, một số khác dường như ít quan tâm hoặc chưa ý thức được tầm quan trọng của việc hợp tác với trường mầm non. Vì thế, để quá trình hợp tác đạt hiệu quả, cần thiết phải xây dựng một kế hoạch phù hợp, đồng thời khơi dậy được sự nỗ lực, tinh thần hợp tác từ hai phía.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] T. N. Vu and T. H. N. Cao, "Coherent speech development for 5-6-year-olds children in Vietnam: Approach from a theoretical perspective," *Webology*, vol. 19, no. 2, pp. 3710-3722, 2022.
- [2] E. V. Khmelkova, S. B. Bashmakova, T. G. Lukovenko, Y. Yu. Dobromil, and A. E. Fedotova, "The development of coherent speech of preschool children with speech disorders in the process of cognitive development activities," *Journal of Social Sciences and Humanities*, vol. 1, no. 01, pp. 243-248, 2020.
- [3] K. A. Ramsook, I. A. Welsh, and K. L. Bierman, "What you say, and how you say it: Preschoolers' growth in vocabulary and communication skills differentially predict kindergarten academic achievement and self-regulation," *Social Development*, vol. 29, no. 3, pp. 783-800, 2020.
- [4] H. L. Lin, F. R. Lawrence, and J. Gorrell, "Kindergarten teachers' views of children's readiness for school," *Early Childhood Research Quarterly*, vol. 18, pp. 225-237, 2003.
- [5] H. A. Whitaker, "Language disorders: aphasia," *Encyclopedia of Gerontology*, 2nd edition, 2007, pp. 321-327.
- [6] B. Bernal and A. Ardila, "The role of the arcuate fasciculus in conduction aphasia," *Brain*, vol. 132, no. 9, pp. 2309-2316, 2009.
- [7] R. F. Safwat and A. R. Sheikhy, "Effect of parent interaction on language development in children," *The Egyptian Journal of Otolaryngology*, vol. 30, no. 3, pp. 255-263, 2014.
- [8] L. Vernon-Feagans, C. S. Hammer, A. Miccio, and E. E. Manlove, "Early language and literacy skills in low-income African American and Hispanic children," *Handbook of Early Literacy Research*, no. 1, pp. 192-210, 2001.
- [9] L. Song, E. T. Spier, and C. S. Tamis-LeMonda, "Reciprocal influences between maternal language and children's language and cognitive development in low-income families," *Journal of Child Language*, vol. 41, no. 2, pp. 305-326, 2014.
- [10] E. Hoff, "How social contexts support and shape language development," *Developmental review*, vol. 26, no. 1, pp. 55-88, 2006.
- [11] C. Holme, S. Harding, S. Roulstone, P. J. Lucas, and Y. Wren, "Mapping the literature on parent-child language across activity contexts: a scoping review," *International Journal of Early Years Education*, vol. 30, no. 1, pp. 6-24, 2022.
- [12] H. T. Dinh, *Methodology for the development to preschoolers*. Hanoi National University of Education Publishing House, 2017, p. 247.
- [13] T. B. L. La, T. T. N. Nguyen, and T. H. N. Cao, "Defining criteria for assessing the development of coherent speech in preschool children aged five to six years," *Vietnam Journal of Educational Sciences*, vol. 48, pp. 43-47, December 2021.
- [14] T. H. N. Cao, "The development of coherent speech for 5-6-year-old children through outdoor activities," *Vietnam Journal of Education*, vol. 23, pp. 79-84, 2019.
- [15] H. J. Birk, *21st Century Anthropology: A Reference Handbook (21st Century Reference Series)*, Sage Publications, 2010.